



## ВІДОМОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ВЧЕНОМУ-ЕКОНОМІСТУ ЙОСИФУ ПЕТРОВИЧУ ВИПОВНИЛОСЯ 80 РОКІВ

### FAMOUS UKRAINIAN ACADEMIC ECONOMIST JOSEPH PETROVYCH CELEBRATING HIS 80<sup>TH</sup> ANNIVERSARY

*24 липня 2014 року виповнилося вісімдесят років доктору економічних наук, професору, академіку Академії інженерних наук України, Міжнародної Академії науки і практики організації виробництва, заслуженому діячу науки і техніки України Йосифу Михайловичу Петровичу.*

#### ВЧЕНИЙ І ПЕДАГОГ SCIENTIST AND EDUCATIONAL SPECIALIST

Йосиф Петрович закінчив навчання на механічному факультеті у Львівському політехнічному інституті у 1959 році за спеціальністю «Економіка і організація машинобудівної промисловості» й отримав кваліфікацію інженера-економіста. Після навчання працював на інженерних посадах у науково-дослідному секторі Львівського політехнічного інституту, потім – на посаді молодшого наукового співробітника у відділі економіки в Інституті суспільних наук АН УРСР. З 1963 по 1965 рік навчався в аспірантурі при кафедрі економіки галузей промисловості Львівського політехнічного інституту.

Після завершення навчання в аспірантурі діяльність Йосифа Михайловича можна розділити на два етапи: науковий і науково-педагогічний. Так, із жовтня 1965 року Й.М. Петрович працював на посаді старшого наукового співробітника у відділі наукової організації виробництва **Львівського відділення Інституту економіки АН УРСР**, тобто почався перший етап його діяльності.

У 1967 після захисту в Інституті економіки АН УРСР кандидатської дисертації йому присвоєно вчений ступінь кандидата економічних наук. У 1970 році він затверджений у вченому званні старшого наукового співробітника за спеціальністю «Економіка, організація і планування народного господарства».

У листопаді 1970 Й.М. Петрович призначений завідувачем відділу наукової організації виробництва Львівського відділення Інституту економіки АН УРСР. На цій посаді він працював до вересня 1971 року. У зв'язку з уточненням та зміною структури Львівського відділення Інституту економіки згаданий вище відділ було перейменовано у відділ проблем управління процесами виробництва. Йосиф Михайлович очолював його протягом 1971-1981 років. Саме цей період виявився надзвичайно плідним у творчій біографії вченого. Під його науковим керівництвом і за особистої участі виконується ряд важливих наукових тем республікансько-

го значення, результати яких згодом лягли в основу майбутньої докторської дисертації та послужили фундаментом для формування наукового напрямку «Проблеми управління ефективним використанням виробничого потенціалу промислових підприємств». У межах тематики цього напрямку було підготовлено чотири монографії, що вийшли друком у видавництвах «Наукова думка», «Техніка», десятки інших публікацій у журналах та наукових збірниках. Саме в цей період Йосиф Михайлович підготував і в 1983 році успішно захистив докторську дисертацію на тему «**Организация интенсивного использования производственных мощностей предприятия машиностроения (теория и методы)**» в Інституті економіки промисловості АН УРСР у м. Донецьку. Слід підкреслити, що згодом на матеріалах тематики, яка виконувалася в межах названого вище наукового напрямку, під керівництвом Й.М. Петровича були підготовлені й захищені його аспірантами та здобувачами 12 кандидатських дисертацій.

На початку 80-х років дедалі більш актуальними стають міжгалузеві та регіональні економічні проблеми. У зв'язку з цим у Львівському відділенні Інституту економіки АН УРСР знову відбулася чергова структурна перебудова. Змінено назву і напрямок дослідження відділу проблем управління процесами виробництва і на його базі створено відділ управління міжгалузевими





виробничими зв'язками. На посаду завідувача цього відділу в травні 1981 року призначено Йосифа Петровича. Упродовж майже п'яти років основна увага вченого була спрямована на формування нової тематики досліджень. Протягом цього часу вдалося обґрунтувати науковий напрямок відділу та визначити його тематичну спрямованість. Зокрема, основний наголос було зроблено на дослідженні проблем, пов'язаних з оптимізацією міжгалузевих виробничих зв'язків у галузі машинобудування. У зв'язку з цим розгорнуто дослідження економічних проблем формування й ефективного використання виробничого потенціалу виробництв міжгалузевого призначення – ливарного, ковальсько-пресового та інструментального.

Результати досліджень Йосифа Михайловича за цією тематикою знайшли відображення в опублікованих монографіях «Соціально-економічний потенціал регіона» (К., 1985 год), «Територіально-отраслевые проблемы организации промышленного производства» (Депонированная рукопись в УкрНИИТИ 28.06.1986 года), «Пути совершенствования заготовительной базы машиностроения» (Львов, 1988 год), у препринтах наукових доповідей та багатьох статтях у наукових збірниках і журналах. У цілому період роботи Йосифа Михайловича Петровича у Львівському відділенні Інституту економіки був означений значними здобутками в науковій роботі, що видно з його публікацій, які вийшли насамперед у видавництвах «Наукова думка» і «Техніка». Серед них персональні й колективні монографії, в яких висвітлено актуальні проблеми формування й ефективного використання виробничого потенціалу. Зазначимо також, що в червні 1985 року Йосифу Михайловичу Петровичу присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «Економіка, планування та організація управління промисловістю і її галузями».

У середині 80-х років професор Й.М.Петрович вже був відомим ученим у галузі економіки і організації промислового виробництва. Сформований ним науковий напрямок, який охоплює організаційно-економічні проблеми інтенсивного використання виробничого потенціалу, став науковою школою, відомою в Україні та за її межами. Особливо плідною була робота вченого в галузі ефективного використання виробничого потенціалу галузі машинобудування. Він уперше здійснив і науково обґрунтував постановку проблеми інтенсивного використання виробничих потужностей підприємств і розробив наукові основи її розв'язання. **Ним було сформульовано принципово нові теоретичні положення щодо організації інтенсивного використання виробничих потужностей, які базуються на засадах раціональної побудови системи машин підприємства, визначено поняття «організація інтенсивного використання виробничих потужностей», запропоновано і введено в науковий обіг критерій оцінки рівня інтенсивного використання виробничих потужностей, розроблено шляхи удосконалення методології визначення виробничих потужностей як основи управління їх використанням шляхом виявлення потенційних споживачів продукції в результатах маркетингових досліджень.**

Професор Петрович ґрунтовно дослідив закономірності формування резервів виробничого потенціалу та розробив методичні основи організації їх використання. Зокрема, обґрунтовано доцільність поділу наявних резервів на комплектні й некомплектні, запропоновано методи економічної оцінки варіантів ефективності побудови системи машин як основного фактора використання резервів потужностей та системи економіко-



математичних моделей і алгоритмів рішення задач на ЕОМ для найбільш раціонального вибору таких варіантів, що має виключно важливе значення для гнучкості й адаптації виробництва в ринкових умовах. **Наукові розробки професора Йосифа Петровича знайшли широке застосування в конкретних методиках, у методичних рекомендаціях і широко використовуються в оцінці резервів виробничого потенціалу підприємства та управління їх використанням на підприємствах багатьох галузей обробної промисловості. Разом з тим цей період виявився переломним у його творчій і трудовій біографії. Від наукової роботи він переходить до педагогічної, тобто починається другий етап його діяльності.**

З 1985 по 2005 рік професор Петрович очолював кафедри «Економіки та організації машинобудування і приладобудування», «Економіки підприємства і менеджменту», «Менеджменту організацій» Львівської політехніки. Під його керівництвом проведено значну навчально-методичну та організаційну роботу для здійснення трирівневої освіти, яка передбачає підготовку бакалаврів, спеціалістів і магістрів за напрямом «Менеджмент ринкової орієнтації», здатних успішно працювати на всіх рівнях ієрархії управління в усіх секторах національної економіки, а також у банківських, фінансових і державних установах.

За часів завідування кафедрою професор Йосиф Петрович здійснив значні заходи, спрямовані на розвиток, розширення й поліпшення якісного стану її матеріально-технічної бази. Зокрема, здійснено докорінну модернізацію лабораторної бази кафедри, результатом якої стало її оснащення сучасною комп'ютерною технікою, розроблено належне методичне та програмне забезпечення ефективного її використання в навчально-умові процесі.

З 1994 навчального року за ініціативи професора Петровича розпочато підготовку фахівців за спеціальністю «Менеджмент у невиробничій сфері», перший випуск яких відбувся у червні 1999 року.

З 1995 кафедра «Економіки підприємства та менеджменту», очолювана Й.М. Петровичем, першою на інженерно-економічному факультеті Львівської політехніки розпочала підготовку магістрів зі спеціальності «Менеджмент у виробничій сфері (машинобудування)».



Поряд із цим професор Петрович вів значну організаційну роботу для підготовки фахівців з інтегрованої спеціальності «Менеджмент організацій», обґрунтовував необхідність відкриття спеціалізації «Менеджмент інноваційної діяльності», яка вже стала спеціальністю, та спеціалізації «Менеджмент у сфері туризму і рекреації», за якою також здійснюється підготовка магістрів.

За безпосереднього сприяння професора Йосифа Петровича відбулися суттєві зміни у віковому та якісному складі працівників кафедри. Збільшилася кількість викладачів з ученими ступенями за рахунок підвищення ефективності роботи аспірантури. Підвищення рівня кваліфікації викладачів здійснюється через запровадження на кафедрі досконалої системи реалізації перспективних і поточних планів підвищення кваліфікації, організації стажування працівників кафедри в академічних установах економічного профілю Києва, Донецька, Дніпропетровська, у ВНЗ країн СНД, Польщі, Німеччини, США, а також на провідних підприємствах та фірмах регіону.

Поряд із виконанням великої організаційно-методичної роботи професор Й.М.Петрович велику увагу приділяє розгортанню та виконанню на кафедрі наукових досліджень. Він очолює науково-дослідну лабораторію, яка успішно функціонує, здійснює наукове керівництво держбюджетною тематикою, що дало змогу сформувати науковий напрям організації та проведення досліджень на кафедрі на тривалу перспективу з урахуванням трансформаційних процесів, які відбуваються в економіці України в ринкових умовах господарювання.

Загалом протягом останніх 25 років під керівництвом професора Петровича виконано понад 30 науково-дослідних робіт, які пов'язані із структурною перебудовою економіки, дослідженням проблем управління адаптацією виробничого та інноваційного потенціалів підприємств до ринкових умов господарювання в умовах перманентних кризових явищ і жорсткої конкуренції на внутрішніх та зовнішніх ринках. Обґрунтовано необхідність, напрями та шляхи адаптації, диверсифікації, перепрофілювання підприємств як засобів та інструментарію ефективної їх діяльності в жорстких умовах конкуренції, а також ефективної стратегічної, оперативної та структурної гнучкості.

Під науковим керівництвом професора Йосифа Михайловича на кафедрі «Менеджменту організацій» розвинуто науковий напрям «Функціонування організаційно-економічних і мотиваційних механізмів господарювання та регулювання їх впливу на використання виробничого, інноваційного та кадрового потенціалу підприємств і організацій різних секторів економіки України». За результатами проведених досліджень здобувачами і аспірантами під науковим керівництвом Й.М. Петровича захищено 2 докторські та 33 кандидатські дисертації. Нині під його керівництвом підготовлено до захисту за проблематикою сформованого наукового напрямку 4 кандидатські дисертації, які знаходяться на різних етапах апробації.

Серед учнів професора Й.М.Петровича – керівники великих підприємств, зокрема об'єднання «Львівськостальмаш», концернів «Електрон» і «Оріана», науково-педагогічні працівники Національного університету «Львівська політехніка», Національного університету ім. Івана Франка, Національного лісотехнічного університету, Державної Академії управління при Президенті України, Львівського інституту внутрішніх справ при Національній академії внутрішніх справ України та Львівського інституту менеджменту.



Професор Й.М. Петрович з 1993 року є відповідальним редактором тематичного наукового вісника Національного університету «Львівська політехніка» «Проблеми економіки та управління», на сторінках якого висвітлюються сучасні наукові проблеми ринкового господарювання та управління.

Йосиф Михайлович входить до складу спеціалізованої вченої ради Д.35.052.03 із захисту докторських і кандидатських дисертацій у Львівській політехніці та спеціалізованої вченої ради К.35140.01 у приватному вищому навчальному закладі Львівському університеті бізнесу та права.

За значний особистий внесок у розбудову національної освіти, розвиток наукових досліджень, впровадження сучасних форм навчання і виховання молоді професору Й.М. Петровичу присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1994 рік). Його наукова і педагогічна діяльність відзначена почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2004 рік), грамотами Національного університету «Львівська політехніка».

Ювіляр плідно і творчо працює, віддає набуті знання студентам і аспірантам, бере активну участь у вирішенні актуальних завдань у науковій та педагогічній сферах.

*Наталія ЧУХРАЙ,  
завідувач кафедри менеджменту  
організації Національного університету  
«Львівська політехніка»,  
д.е.н, професор*

*Редколегія наукового та громадсько-політичного журналу «Економіст» приєднується до щирих вітань ювіляру, бажає Йосифу Михайловичу міцного здоров'я, довголіття, сімейного благополуччя, невичерпної енергії в наукових дослідженнях. Віримо в те, що ваш науковий доробок є тим базисом, який найближчим часом стане відправним пунктом для результативних структурних зрушень у реальному секторі економіки та забезпечить інноваційно-технологічну модернізацію основних структуроутворюючих галузей національного господарства в оновленій Україні.*

*За дорученням редколегії  
головний редактор*

*Василь ГОЛЯН*